

**Илияна Янева-Балабанска. Неконвенционални
методи за диагностика и лечение в България.**
Издателство „Илинда-Евтимов“, София, 2006. 268 стр.

Книгата на д-р Илияна Янева-Балабанска е посветена на неконвенционалните методи за лечение, наследени от традиционната медицина и доразвивани от нейни съвременни приемници: алтернативни лечители или екстрасенси. Трудът е първото по рода си в България интердисциплинарно изследване на екстрасенсорното лечителство, написано от лекар. В етнологията този феномен беше наблюдаван, описан и в известна степен проучен още през първите години на публичните му прояви и разпространение след 1990 г. Етнологичният подход обаче обхваща само културно-историческата страна на явлениято и има очевидно ограничени възможности спрямо цялостното му проучване. Дългогодишното пренебрегване на неконвенционалното лечителство от страна на академичната медицина е контрапродуктивно и това е основателно подчертано от авторката д-р Янева. По-нататъшното игнориране на екстрасенсите не решава проблемите около тяхната практиката, а напротив, съдейства за задълбочаването им. В този смисъл трудът на д-р Янева запълва една съществена празнота. Не мога да не отбележа и нейната личната смелост, да си постави за цел търсенето на отговори на един твърде сложен въпрос: за ефективността на екстрасенсорните въздействия върху хората.

Книгата на д-р Янева се отличава със стройна и логична постройка. Откроени са три раздела, уводна част и заключение, в рамките на които са засегнати десетки конкретни въпроси. Уводната част е въвеждаща в проблематиката на труда, представя го и осигурява по-доброто му разбиране (*Използвани съкращения, Въведение, Глосарий, Литературен обзор*). Първата глава (*Неконвенционалната медицина в предметната област на световното здравеопазване*) цели да представи кръга от проблеми, свързани с дефинирането на неконвенционалната медицина и поставянето ѝ в институционална рамка. Ценни и приноси са информацията и анализът, свързани с установените международни практики и регулацията им в областта на алтернативните форми на лечение. Тази част има съществено практическо значение, доколкото може да бъде оползотворена, ако българското здравеопазване и законодателни органи

предприемат стъпки за регулация в областта на неконвенционалните лечителски практики.

Същинската изследователска работа е съсредоточена във втората част на книгата (*Неконвенционалната медицина в България в началото на XXI век*). Тази част се състои от два подраздела. Първият систематизира наличното знание за състоянието на неконвенционалната медицина в България през XXI век, за институциите, с които е свързана тя (институти, центрове, лаборатории и школи, изучаващи екстрасенсите и алтернативните лечители), както и за законодателното уреждане на сходни практики в рамките на Европейския Съюз. Вторият подраздел съдържа самото изследване: цели и задачи, емпирична част, характеристика на конкретни екстрасенси, анкетни проучвания с лекари, с граждани, с пациенти и др.

Книгата представя първи по рода си опит за емпирично проучване със значим обхват в очертаната област. Изследването се характеризира с прозрачност: разяснени са не само методите, но и въпросниците, по които е проведено изследването, както и обобщения в табличен вид.

Приносите в труда са следните:

– това е първо цялостно изследване, което се опитва да обхване явлението екстрасенси в неговата разностранност, както от културологична, така и от медицинска гледна точка. Силна черта на труда е стремежът на авторката да обърне внимание върху медицинската документация, която дава обективни данни, най-малкото за част от изследваните случаи;

– положително трябва да се оценят усилията на авторката да установи чрез средствата на полу-структурирано клинично интервю наличието или отсъствието на личностно разстройство сред наблюдаваните лечители. Приносна е и нейната констатация, че „изследваните лица не са личностово абнормни“. Разбира се, тук следва да се направи и уговорката, че изследването е проведено сред специално подбрани екстрасенси, а не сред случайна извадка от тях;

– приносен характер имат и констатациите относно образователния статус и възрастовия състав на лечителите екстрасенси. Това допринася за очертаването на социалната характеристика на явлението. Фактът, че около две трети от изследваните екстрасенси са жени, потвърждава извода, че екстрасенското лечителство е продължение на традиционни културни модели (въпреки че „традиционен лечител“ и „екстрасенс“ не съвпадат напълно);

– данните от пилотното анкетно проучване сред граждани относно това, колко от тях са се обръщали за помощ към екстрасенси, доказва социалната значимост на явлението;

– принос на авторката са и конкретните портретни характеристики на екстрасенси, чрез което се обогатява феноменологията на проблема. С тези портрети авторката е оставила документално свидетелство, моментна „снимка“, която може да послужи като основа и за бъдещи проучвания и сравнения.

Работата би спечелила, ако даваше възможност да се извлекат изводи относно това, какъв дял от лечителите екстрасенси имат документално доказани успехи и какъв процент от тях имат недоказани лечителски претенции.

Книгата на доктор Янева е резултат от дългогодишни наблюдения и почива върху проучване на огромна литература. Въпреки сложността и оспорвания характер на явлениято „екстрасенси“, книгата на доктор Янева е първа стъпка към цялостното му проучване. Изследването дава достатъчно данни, които биха позволили и въвеждането на регулация върху дейността на разнородната и разнолика общност на екстрасенсите в България.

Проф. дин Милена Беновска-Събкова
Нов български университет
София 1618
Ул. „Монтевидео“ 21/

Югозападен университет „Неофит Рилски“
Благоевград 2700,
Ул. „Иван Михайлов“ 66
E-mail: milena.benovska@gmail.com